

<<ԵՐԵՎԱՆԻ ԳԱԳԻԿ ՍԵՓԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ N 135 ՀԻՄՆԱԿԱՆ

ԴՊՐՈՑ>> ՊՈԱԿ

ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

*ԹԵՄԱ ՆԶՊ պարապմունքների անցկացման ձևերն ու
մեթոդները, ավանդական մեթոդները*

Առարկա ՆԶՊ և Անվտանգ կենսագործունեություն
Ուսուցիչ՝ Վալերիկ Բալյան

Կոտայքի մարզի ք. Աբովյանի կրթահամալիր

Վերապատրաստող Եղիշե Ներսիսյան

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԶՊ պարապմունքների անցկացման ձևերը _____ 3

ՆԶՊ պարապմունքների անցկացման մեթոդները _____ 4

Ուսուցման ժամանակակից /ինտերակտիվ/ մեթոդները _____ 5

Օգտագործված գրականության ցանկ ----- 13

***ՆԶՊ պարապմունքների անցկացման ձևերն ու մեթոդները,
Ուսուցման սկզբունքները:***

ՆԶՊ պարապմունքների անցկացման ձևերը

Միջնակարգ դպրոցում ուսումնական աշխատանքի կազմակերպման հիմնական ձևը դասն է, որի ընթացքում կիրառվում են ուսուցման բազմազան մեթոդները: ՆԶՊ ծրագրով նախատեսված են հետևյալ տիպի պարապմունքների ձևեր՝ տեսական, գործնական, ցուցադրական, տակտիկական, տակտիկա-շարային, ստուգողական պարապմունքներ, սեմինարներ, լաբորատոր աշխատանք, խմբային պարապմունքներ:

Տեսական պարապմունքները /դասախոսություն, գրույց/ անցկացվում են բանավոր շարադրանքի միջոցով և պետք է պարունակեն ուսուցանվող թեմայի գիտական հիմքերը, բացահայտեն նյութի էական մասը, նպաստեն սովորողների ստեղծագործական մտածողության զարգացմանը, արտացոլեն արդի տեսական և գործնական խնդիրները, գիտության և տեխնիկայի նվաճումները: Տեսական պարապմունքները հիմք են հանդիսանում այլ տիպի պարապմունքների և ինքնուրույն աշխատանքների կազմակերպման ու անցկացման համար:

Գործնական պարապմունքները նպատակ ունեն գործնականում ծանոթացնել և յուրացնել զինվորական տեխնիկական, սպառազինությանը, սարքավորումներին, դրանց օգտագործման, շահագործման, պահպանման կարգին, ձևավորել որոշակի հմտություններ, տարբեր տեսակի գործողություններ, նորմատիվներ կատարելու համար: Միևնույն ժամանակ գործնական պարապմունքների ընթացքում ամրապնդվում և կատարելագործվում են ունեցած տեսական գիտելիքները: գործնական պարապմունքները կարող են անցկացվել ցուցադրական բացատրությունների մարզումների միջոցով:

Գործնական պարապմունքների եզրափակիչ մասը տակտիկական պարապմունքներն են:

Տակտիկական պարապմունքները սովորեցնում են աշակերտներին, ուսանողներին կատարել իրենց ծառայողական պարտականությունները զինվորի, հետախույզի, դիտորդի դերում մարտական իրավիճակներում: Մտահղացմանը տակտիկական իրավիճակին համապատասխան մշակվում են ուսումնական հարցերը:

Տակտիկա-շարային պարապմունքները, որպես օրենք մախորդում են տակտիկական պարապմունքներին: Այն նպաստում է սովորողների մոտ մշակել որոշակի պայմաններում գործողությունների կատարման հմտություն:

Յուրաքանչյուր ուսումնական հարց ուսուցանվում է քայլ առ քայլ, ստեղծվում համապատասխան տակտիկական իրավիճակ:

Ստուգողական պարապմունքները անցկացվում են տեսական և գործնական գիտելիքների ստուգման և գնահատման նպատակով:

Ուսուցման մեթոդների խնդիրն է, թե ինչպես սովորեցնել: Ուսուցման մեթոդն ընտրելիս նախօրոք պետք է պարզել, թե ինչու համար, ինչ պետք է սովորեցնել և ում պետ է սովորեցնել: Ուսուցման մեթոդները դա սովորողների և սովորեցնողների կանոնավորված

համատեղ աշխատանքի ձև է՝ ուղղված ուսուցման նպատակի կատարմանը, այսինքն սովորողներին կրթելու և դաստիարակելու համար:

Ուսուցման մեթոդները բազմազան են, որոնցից հիմնականներն են՝ բանավոր շարադրանքը /դասախոսություն, բացատրություն, պատմում/ գրույց, վարժություն /մարզում/ գործնական աշխատանք, ինքնուրույն աշխատանք, ուսուցման ծրագրավորված մեթոդ, պրոբլեմային /ենթադրական/, գիտելիքների և հմտությունների աստիճանական ձևավորման մեթոդ, մրցույթային, հենակետային համառոտագրությունով ուսուցման մեթոդ /Շատալուծի մեթոդ/ և այլն:

Ուսուցման մեթոդները

Բանավոր շարադրանք

ա/ Դասախոսությունը շարադրվող նյութի գիտա-տեսական վերլուծության ծավալուն հաղորդումն է: Դասախոսության հիմնական նպատակն է օգնել սովորողներին, նրանց հետագա ստեղծագործական աշխատանքին:

Դասախոսության մեջ շարադրվում են թեմայի առավել բարդ դրույթները, վերլուծվում են գրական աղբյուրները, տրվում են խորհուրդներ հետագայում նպատակաւաց թեմայի հետ աշխատելու համար:

Դասախոսություններում լայնորեն կիրառվում են ընդհանրացումներ, նկարագրութ - յուններ, օրինակներ, փաստերի վերլուծություններ:

բ/ Բացատրությունները դրանք երևույթների իմաստնե իբացահայտումն են:

Դրանցում մեծ տեղ ունեն ապացույցները, հետևությունները, դատողությունները: Բացատրություններն ուղեկցվում են սպառազինության ու տեխնիկայի ցուցադրմամբ, դիդակտիկ պարագաների, գործողությունների ու հնարքների ցուցադրմամբ:

Գ Պատմումը ուսումնական նյութի կարճ ու պատկերավոր շարադրումն է, առավելապես փաստացի տվյալների հիման վրա: Պատմելու ընթացքում կիրառվում են նկարագրության, դատողությունների, եզրահանգումների ձևերը: Սովորաբար տևողությունները լինում է 20-30 րոպեից ոչ ավել, ուղեկցվում է բացատրություններով, դիդակտիկ նյութերի ցուցադրումով:

Զրույցը սովորողներին նոր գիտելիքներով հարստացնելու պարզ ու մատչելի մեթոդներից է: Այն հնարավորություն է ընձեռնում ուսումնական նյութի քննարկման համար, թույլ է տալիս ստուգել նախկինում ձեռք բերած գիտելիքները, դրանք սիստեմավորել և խորացնել:

Ուսուցման նպատակից կախված զրույցը կարող է լինել ծավալուն, ստուգողական, նոր գիտելիքների հաղորդման: Այն պետք է նախօրոք նախապատրաստել, որոշել նպատակը, խնդիրները բովանդակությունը:

Վարժությունները /մարզումներ/ գիտակցաբար, աստիճանաբար դժվարացող որոշակի գործողությունների, հնարքների կրկնությունն է, սովորողների մոտ հմտություններ և ունակություններ ձեռք բերելու նպատակով: Վարժություններ կատարելիս սովորողները ձեռք են բերում գործնական ունակություններ զենքի, ապառազինության, մարտական տեխնիկայի հետ վերաբերվելու:

Գործնականաշխատանքը տեխնիկայի, սպառազինության, զենքի հետ վարվելու, սպասարկելու, խնամելու և պահպանելու կոնկրետ և կարևոր աշխատանք է:

Ինքնուրույն աշխատանքը ուղեկցվում է իրահանգների, ուղեցույցների, տեղեկատու գրականության կրկնությամբ: Ինքնուրույն աշխատանքի արդյունավետությունը մեծ չափով կախված է զինղեկի կողմից այն նախապատրաստելու մակարդակից, դրված խնդիրների ծավալից և նրա կողմից իրականացվող հսկողությունից:

Գործնականում ավելի հաճախ օգտագործվում են ուսուցման մեթոդները գուցե ավելի, որի ժամանակ կիրառվում են մի քանի մեթոդներ:

Օրագրավորված ուսուցման մեթոդը նախատեսում է ուսումնական նյութի ռացիոնալ մասնատում և ուսուցման ղեկավարի կողմից անընդհատ այդ մասերի յուրացման վերահսկում: Այս մեթոդը հնարավորություն է տալիս ուսումնական նյութը մատուցել առավել նպատակահարմար և հեշտ ընկալելի հաջորդականությամբ:

Գիտելիքների և հմտությունների աստիճանական ձևավորման մեթոդը նախատեսում է գործողությունների օրինակելի սխեմաների, գծագրերի, ուսումնական քարտեզների և այլ դիդակտիկ պարագաների օգտագործում, որոնց հիման վրա շարադրվում է գործնական աշխատանքի տրամաբանությունը: Այս մեթոդը լայնորեն կիրառվում է նոր տեխնիկայի և սպառազինության ուսուցման ժամանակ:

Հենակետային համառոտագրությունով ուսուցման մեթոդի էությունը կայանում է նրանում, որ սովորողներին տրվում է հենակետային դասախոսությունը, որում արտացոլվում են առավել կարևոր հարցերը, սահմանումները, նրանց միջև եղած կապերը, իսկ թեմայի յուրացումը կատարվում է ինքնապատրաստման ժամերին:

Ուսուցման ժամանակակից /ինտերակտիվ/ մեթոդները:

Ժամանակակից մեթոդների հիմքում ընկած է ինքնուրույն ուսումնական գործունեությունը, գիտելիքի ձեռք բերման գործընթացում նրա անմիջական, ակտիվ մասնակցությունը: Ուսուցման ընթացքում ակտիվ միջավայր ապահովող մեթոդներն ընդունված է անվանել ինտերակտիվ կամ փոխներգործուն մեթոդներ: Դրանց առանձնահատկություններն են՝

1. Աշակերտը նյութը սովորում է ինչ-որ բան կատարելով, մասնակցելով որոշակի գործընթացի,
2. Աշակերտն ապավինում է ոչ այնքան իր հիշողության, որքան ինքնուրույն ստեղծագործական, քննադատական մտածողությանը,
3. Աշակերտի համար հնարավորություն է ստեղծվում ինչպես անհատական, այնպես էլ խմբային աշխատանքի համար,
4. Աշակերտը ձեռք է բերում համագործակցային կարողություններ, սոցիալական փոխազդեցություն, հաղորդակցական կարողություններ,
5. Նյութի յուրացման ընթացքում աշակերտը հնարավորություն է ստանում ի մի բերել, ամփոփել, ակտիվացնելու կիրառել սովորածը,
6. ստեղծվում է ինքնակրթության միջավայր:

Ինտերակտիվ մեթոդը ներառում է մի շարք մեթոդներ և մեթոդական հնարքներ, որոնք

կարելի է բնութագրել որպես ԽԻԿ համակարգ:

Ուսուցման գործընթացը պայմանականորեն կարելի է բաժանել հետևյալ փուլերի՝ ***խթանման, իմաստի ընկալման և կշռադաստման /ԽԻԿ/:***

Խթանման փուլ: Մտագրոհ կամ մտքերի տարափ: Մտագրոհը խմբի անդամների միջև աշխատանքի ընթացքում գաղափարների ստեղծման և հարստացման եղանակներից մեկն է: Մինչ դասանյութին անցնելը ուսուցիչը որոշակի ժամանակում անհատապես կամ զույգերով կազմել է տալիս իրենց տեղեկատվությունը նոր հաղորդվելիք նյութի վերաբերյալ: Մտքերն ու գաղափարները գրի են առնվում գրատախտակին: Յուրաքանչյուր միտքը, թեկուզ անվստահ և վախվորած, խրախուսվում է: Այս մեթոդի առանձնահատկությունն այն է, որ մասնակիցը անկաշկանդ արտահայտում է իր իմացածը, չի անհանգստանում սխալվելուց: Այս մեթոդի հիմնական նպատակը աշակերտների ուշադրությունը տվյալ նյութի վրա կենտրոնացնելն է:

Պրիզմա: Պրիզմա մեթոդը ուսուցման ակտիվ մեթոդ է: Այն խրախուսում է սովորողներին անկաշկանդ մտածել որևէ թեմայի շուրջ: Պրիզմայի հիմնական նպատակը ներկայացվող երևույթի, հասկացության, գաղափարի վերաբերյալ ենթագիտակցական ոլորտի եղած ասոցիատիվ կապերի վերահանումն ու արձագանքումն է:

Պրիզմա մեթոդը կիրառվում է բացառապես դասի սկզբնական, խթանման փուլում՝ ապահովելով սովորողների ակտիվությունն ու հետաքրքրությունը, կապ հաստատելով նրանց ունեցած գիտելիքների ու պատկերացումների և ուսուցանվող նոր նյութի միջև: Մրանով իսկ կարելի է կազմել նաև անհատապես, բայց առավել արդյունավետ են խմբային աշխատանքները: Այս մեթոդի կիրառումը շատ ժամանակ չի խլում, այն անցնում է շատ արագ և աշխույժ:

Մեթոդն արդյունավետ է այն դեպքում, երբ պահանջվում են կարճ, համառոտ բառերի, հատկանիշների, ցուցանիշների թվարկումները: Հնարը ենթադրում է արագություն, արագ կողմնորոշում, ուշադրության կենտրոնացում և մասնակիցների՝ իրար հաջորդող ու համաձայնեցված գործողություններ: Խմբային քննարկումների նման ձևով կազմակերպումը ապահովում է ակտիվություն, աշխուժություն, ֆիզիկական շարժունակություն, թարմություն և հետաքրքրություն:

Ստածիր-զույգ կազմիր-քննարկիր: Սա բավական պարզ, բայց արդյունավետ մեթոդական հնար է, որը նպաստում է աշակերտների մտածական հմտությունների զարգացմանը, նոր գաղափարների ի հայտ գալուն: Առաջին փուլում աշակերտները անհատապես մտածում են առաջադրանքի շուրջ: Երկրորդ փուլում իրենց տեսակետը քննարկում են դասարանի աշակերտներից որևէ մեկի հետ: Երրորդ փուլում նրանք իրենց տեսակետը ներկայացնում են ամբողջ դասարանին:

Ձևակոյտ: Այս մեթոդական հնարն ունի նախորդի տրամաբանությունը: Պաշտպանապես դեպքում, զույգերով աշխատելուց հետո, արդեն երրորդ փուլում աշակերտները ոչ թե իրենց տեսակետները ներկայացնում են ամբողջ դասարանին, այլ շարունակում են աշխատել 4-հոգանոց խմբերում: Հնարավոր է նաև քննարկումը շարունակել 6 կամ 8-հոգանոց խմբերում: Սակայն ճիշտ կլինի, եթե 4-հոգանոց խմբերում քննարկումից հետո

անցկացվի համադասարանական քննարկում:

Իմաստի քննարկում

T-աձև աղյուսակ: T-աձև աղյուսակը ճկուն միջոց է՝ միևնույն հասկացության, խնդրի երկու կողմերը համեմատելու համար: Կարող է կիրառվել անհատապես կամ խմբով աշխատելիս: T տառը հիշեցնող աղյուսակը կազմված է երկու բաժնից, ուր գրանցվում են միևնույն հասկացության կամ խնդրի հակառակ որակները, դրական կամ բացասական կողմերը, բերված են անհրաժեշտ փաստեր, տվյալներ և հիմնավորումներ: Աղյուսակի այս ձևը շատ հարմար է քննարկումների ժամանակ երկակի պատասխան /այո, ոչ, կողմ/դեմ կամ համադրության /հակադրության արտահայտող արձագանքների գրառման համար:

Դրական կողմեր	Բացասական կողմեր

Այս աղյուսակը ճկուն է նաև այն իմաստով, որ արդյունավետ կարելի է օգտագործել դասերի տարբեր փուլերում:

m-աձև աղյուսակ: m-աձև աղյուսակը ևս գծագրական դասակարգիչ է, կառուցվածքով T-աձև աղյուսակի մեկ այլ տարբերակ, որը միևնույն հասկացության կամ խնդրի վերաբերյալ երեք տարբեր վերաբերմունք /դրական, բացասական, չեզոք/ արտահայտելու համար միջոց է: Այն նույնպես կարող է կիրառվել անհատապես կամ խմբով աշխատելիս: Մա երեք բաժնից կազմված աղյուսակ է, որտեղ գրանցվում են միևնույն հասկացության, խնդրի վերաբերյալ դրական, բացասական կամ չեզոք դիրքորոշումներ, բերվում են անհրաժեշտ փաստեր, տվյալներ և հիմնավորումներ: Աղյուսակի այս ձևը շատ հարմար է քննարկումների ժամանակ երեք տարբեր պատասխանների /այո/ոչ/չգիտեմ, կեղմ/դեմ/ձեռնապահ կամ համադրություն/հակադրություն/ չեզոք վերաբերմունք արտահայտող արձագանքների գրառման համար:

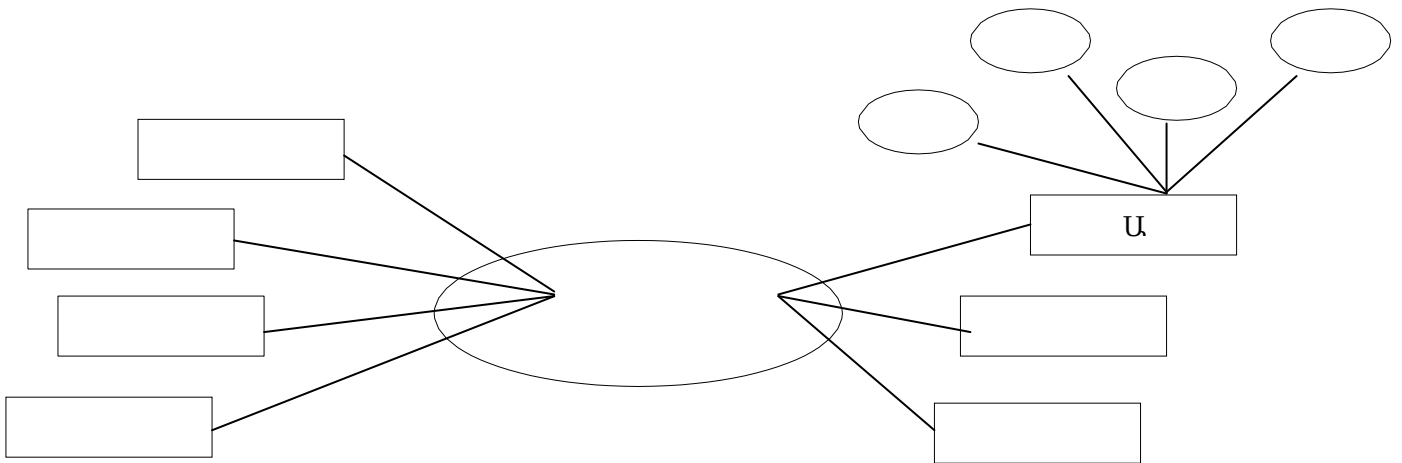
Օրինակ, աշակերտները կարող են ևս մեկ անգամ անդրադառնալ T-աձև աղյուսակում ամփոփված խնդրին և վերանայել իրենց վերաբերմունքը՝ երկու բևեռներից բացի մի երրորդ՝ չեզոք դիրքորոշմամբ դիտարկելով այն:

Դրական կողմեր	Չեզոք կողմեր	Բացասական կողմեր

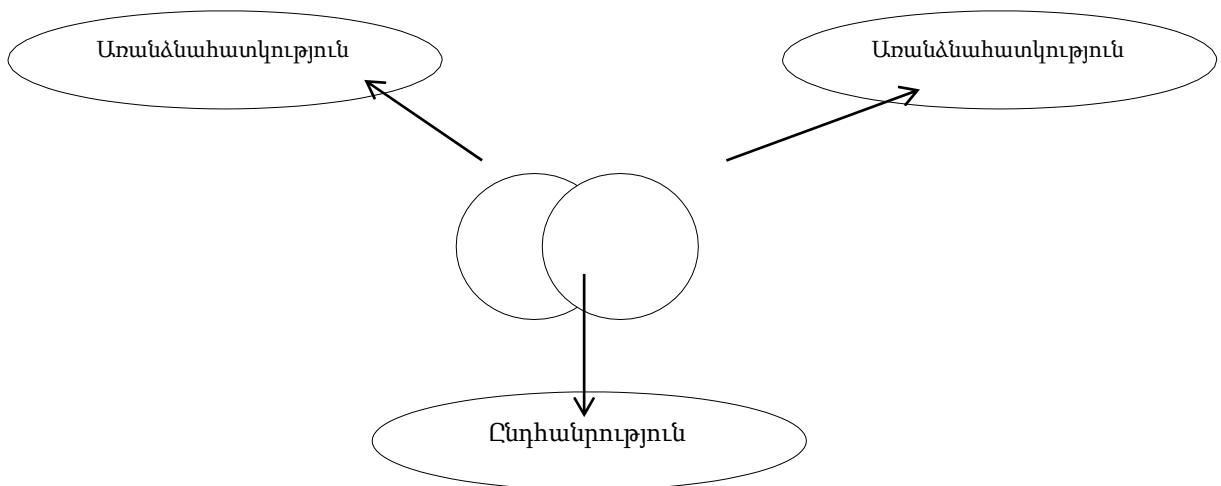
m-աձև աղյուսակը արդյունավետ է դասերի տարբեր փուլերի ընթացքում և տարբեր առարկաներ ուսումնասիրելիս: Այն կարող է գործածել թե՛ անհատական աշխատանքի, թե՛ խմբային քննարկումների ժամանակ:

Հասկացությունների քարտեզ: Հասկացությունների քարտեզ /concepts map/ կոչվող այս հնարը մասնագիտական գրականության մեջ հաճախ հանդիպում է նաև գաղափարների քարտեզ կամ հասկացությունների քարտեզագրում անվանումներով: «Քարտեզը» սկսում են կազմել հետևյալ կերպ: Նախ շրջանի մեջ է առնվում թեման, գաղափարը կամ հասկացությունը:

Քարտեզի «ճյուղերը» տարածվում են նաև ցանկացած ուղեկից բառից դուրս բխելով: Ճյուղավորումների քանակը և բազմազանությունը կախված են նյութի ուսումնասիրման խորությունից, հետաքրքրությունների շրջանակից: Յուրաքանչյուր բառ գծիկով միանում է «ծնող աբոի» հետ, իսկ միևնույն «ծնողն» ունեցող բառերը վերցվում են մի շրջանի մեջ որպես ուսումնասիրման մեկ ոլորտ /ինչպես նշված է գծագրի Ա-ով նշված ճյուղում/:

Վեճնի դիագրամ: Վեճնի դիագրամը կառուցվում է երկու շրջանագծերով, որոնք կենտրոնում ունեն հատման մակերես: Այդ դիագրամը կարելի է օգտագործել գաղափարները միմյանց հակադրելու կամ դրանց ընդհանրությունը ցույց տալու նպատակով:

Շրջագայություն պատկերասրահում: Ընդհանուր նկարագրություն: Մեթոդի նպատակն է՝ փոխանակել տեղեկություններ, մշակել գաղափարներ և կատարել անդրադարձ, ինչպես նաև զարգացնել լսելու, ինքնուրույն աշխատելու, քննադատաբար մտածելու, ցածրաձայն խոսելու, աշխատանքի ներկայացնելու հմտություններ:

Ուսուցիչն ուսումնական նյութը կամ առաջադրանքը բաժանում է 4-6 մասի և յուրաքանչյուր խմբի տալիս դրանցից մեկն ուսումնասիրելու: Խմբերի թիվը կարող է մեծ լինել նյութի մասերի թվից: Այդ դեպքում նյութի նույն մասը կուսումնասիրի երկու խումբ:

Չորս հոգուց բաղկացած խմբերն աշխատում են տրված մասի վրա /ցանկալի է, որ առաջադրանքի կատարման տարբեր մոտեցումներ առաջարկվեն և ստեղծում նկար, կոլաժ, աղյուսակ, դիագրամ: Բոլոր աշխատանքները փակցվում են պատերին, և ստեղծվում է պատկերասրահ:

Խմբերի ներսում աշխակերտները հաշվում են մինչև 4-ը, կազմում չորս նոր խումբ՝ ըստ իրենց համարների / դասարան «1» համարները մի խումբ, «2»-ները՝ ուրիշ խումբ և այլն/:

Այս նոր խմբերը շրջանում են պատկերասրահում՝ կանգ առնելով յուրաքանչյուր ցուցանմուշի ստեղծմանը, մանրամասն ներկայացնում է աշխատանքը, պատասխանում հարցերին և մասնակիցների առաջարկությունների համաձայն կատարում լրացումներ կամ ուղղումներ: «Շրջագայությունն» ավարտվում է, երբ բոլոր խմբերը ծանոթանում են բոլոր աշխատանքներին:

Պատկերասրահում շրջագայությունից հետո հիմնական խմբերն իրենց աշխատանքները նորից քննության են ենթարկում՝ այս անգամ արդեն համեմատելով մյուս աշխատանքների հետ և վերլուծելով առաջացած հարցերը:

Խճանկար /Ջիգոս, Jigsaw/: Խճանկարը համագործակցային ուսուցման մեթոդ է. Որի կիրառության ժամանակ աշակերտները խորամուխ են լինում ուսումնական նյութի որոշակի հատվածի, որոշակի ասպեկտ, որոշակի հիմնախնդիրների մեջ և դրանք ուսուցանում իրենց դասընկերներին:

Խճանկար մեթոդը բաժանվում է հետևյալ փուլերի.

Փուլը	Նկարագրությունը
Նյութի ուսումնասիրությունը և տեղեկատվության հավաքումը	Աշակերտները բաժանվում են հենակետային խմբերի: Խմբի յուրաքանչյուր անդամ առնում է որևէ նյութ և պատրաստում է փորձագետ: Փորձագետները ուսումնասիրում են իրենց նյութը և պատրաստում են տեղեկատվություն:
Աշխատանք փորձագիտական խմբում	Փորձագիտական խմբերի աշակերտները համեմատում են, հարստացնում իրենց նյութերը:
Աշխատանք հենակետային խմբում	Յուրաքանչյուր փորձագետ հենակետային խմբի մյուս անդամներին սովորեցնում է իր նյութը:

Ավարտական աշխատանք	Աշակերտներից յուրաքանչյուրը ներկայացնում է ամբողջ թեման:
Ամփոփում	Արդյունքներն ամփոփում են ըստ անհատական և խմբային ցուցանիշների:

Կշռադատման փուլ:

Խորանարդում: Խորանարդումը մեթոդական հնար է, որն օգնում է հարցը դիտարկել տարբեր տեսանկյուններից: ԱՅս մեթոդը կիրառելու համար անհրաժեշտ էունենալ սովորաբար լից կամ որևէ այլ նյութից պատրաստված խորանարդ /կողմի երկարությունը՝ 15-20 սմ/, որի նիստերից յուրաքանչյուրի վրա գրված են առաջադրանքի կատարման հետևյալ կողմնորոշիչները՝

- Նկարագրի՛ր:
- Համեմատի՛ր:
- Զուգորդի՛ր:
- Վերլուծի՛ր:
- Կիրառի՛ր
- Թեր և դեմ փաստարկներ բեր:

Սկզբում անհրաժեշտ է ներկայացնել ուսումնասիրվելիք առարկան, հասկացությունը կամ ձևակերպել առաջադրանքը: Ուսուցիչն այն կարող է գրել գրատախտակին եթե շատ պարզ է բանավոր հանձնարարել: Առաջադրանքի բնույթից կախված՝ աշխատանքը կարող է կատարվել բանավոր կամ գրավոր: Տրված առաջադրանքն ընդհանուր գծերով քննարկելու համար տրամադրվում է 2-4 րոպե ժամանակ: Այս աշակերտներին ցուցում է տրվում, որ առարկայի կամ հասկացության մասին մտածեն ըստ խորանարդի նիստերին արված նշումների:

Սակայն երբեմն, երբ զգում ենք, որ նիստերի հերթականությունն էական չէ, կարելի է խնդրի ասպեկտներն ըստ խնդրի անհրաժեշտության քննարկել կամ դիտարկել միայն մեկ տեսանկյունից: Նիստերի հերթականությունը ամփոփման ժամանակ կարելի է ընտրել՝ ելնելով այն բանից, թե հատկապես ինչի մասին էք ուզում, որ աշակերտներին ավելի հանգամանորեն խոսեն: Խորանարդումը գործածելիս աշակերտներին ոգևորում է այն, որ ուսուցիչը ևս մասնակցում և գրի էառնում իր տարբերակները: Այս տեխնիկան օգտագործելիս միշտ կարելի է հաճելիորեն զարմանալ գաղափարների և մտքերի որակով ու բազմազանությամբ:

Խորանարդումը կարելի է կիրառել դասի թե՛ սկզբնական, թե՛ ամփոփման փուլերում: Հարկ է հիշել, որ այս մեթոդը կիրառելի է միայն ծանոթ թեմաների դեպքում: Այսինքն՝ թիրախ-հասկացությունը պետք է զգուշորեն ընտրվի:

Պետք է նկատի ունենալ, որ ինտերակտիվ մեթոդները և մեթոդական հնարքները դեռ երաշխավորվելիս ավարտուն ցանկի հավանականություն չեն կարող ունենալ: Ինտերակտիվ մեթոդների մասին կարելի է ավելի լայն պատկերացում կազմել՝ ուսումնասիրելով Ա. Արնադյան և ուրիշներ հեղինակային խմբի՝ ուսուցիչների համար

նախատեսված «Մասնագիտական զարգացման ձեռնարկը» /ՀՀ ԿԳՆ կրթության ազգային ինստիտուտի հրատարակչություն, Երևան 2004թ./ և «Ինտերակտիվ մեթոդը նախնական զինվորական պատրաստության առարկայում» մոդելը, 2008թ. /հեղինակներ՝ Վ. Աստանյան և Վ. Առաքելյան/:

Զինդեկը և ռազմագիտության այլ մասնագետներն իրենց գործունեության ընթացքում պետք է ճիշտ օգտագործեն նաև ռազմագիտական տերմինները, սակայն պետք է իմանալ, որ առայժմ հստակորեն կանոնակարգված չէ ռազմական շատ տերմինների ու տերմինակապակցությունների կիրառությունը: Դրա հետևանքով ստեղծվել է այնպիսի իրավիճակ, որ այսօրվա գիրք-ամսագրային արտադրանքի մեջ, հատկապես մամուլում և հեռուստատեսային հաղորդումներում ռազմական տերմիններն ու տերմինակապակցությունները կիրառվում են կամայականորեն, առանց իմաստը հասկանալու: Բացակայում է նաև միասնականությունը՝ միննույն տերմինն օգտագործում են՝ ով ինչպես ցանկանում է: Դա վերաբերվում է հատկապես բաղադրյալ տերմիններին:

Ինտերակտիվ մեթոդը օգտագործելիս այս միտումը էլ ավելի կաճի, հնարավոր է դառնա ավելի անկանխատեսելի:

Որոշ չափով միասնականություն հաստատելու նպատակով դասագրքերի վերջում տրված է համառոտ բառացանկ, որն ընդգրկում է հիմնականում դասագրքերում օգտագործված տերմինները: Զինդեկի նպատակն է՝ բացատրել այդ տերմինների բովանդակությունը, իմաստը:

Բառացանկը հայ-ռուսերեն է այն նպատակով, որ իրենց գիտելիքները խորացնելու ցանկություն ունեցողները կարողանան օգտվել ռուսալեզու ռազմագիտական գրականությունից: Ներկայացնելով ավանդական և ինտերակտիվ մեթոդները՝ մենք, ըստ ՆԶՊ բաժինների, տալիս ենք որոշ թեմաների անցկացման պլանների տարբերակներ ինտերակտիվ մեթոդների օգտագործմամբ, ինչպես նաև թեմաներ՝ ավանդական մեթոդներով:

Ուսուցման հիմնական սկզբունքները:

Ուսումնական պրոցեսի նպատակին հասնելու, այսինքն ուսումնական նյութի հիմնավոր և գիտակցական յուրացման համար ուսուցման հիմքում պետք է դրված լինեն որոշակի դրույթներ, սկզբունքներ, որոնք ապահովեն սովորողների նկատմամբ միասնական մոտեցում, ներկայացնեն համապատասխան պահանջներ ուսուցման բովանդակությանը, ձևերին, մեթոդներին:

Ժամանակակից մեթոդական գրականությունում որպես ուսուցման հիմնական սկզբունքներ են համարվում՝

- Գիտակցականության սկզբունք
- Դիտողականության սկզբունք
- Միստեմատիկության և հաջորդականության սկզբունք
- Մատչելիության սկզբունք
- Կայունության սկզբունք
- Ակտիվության և ինքնուրույնության սկզբունք
- Գիտականության սկզբունք

Գիտակցականության սկզբունք: Ուսուցանողի առաջին հոգսը պետք է լինի այն, որ սովորողը միանգամայն պարզ ու լրիվ կերպով հասկանա այն ամենը, ինչ սովորում է: Յուրաքանչյուր սովորող պետք է ըմբռնի տերմինի, կանոնի, սահմանման ճիշտ իմաստը: Պետք է բացատրվի մեխանիկական յուրացումը, նման գիտելիքները անկայուն են և քիչ օգտագործելի:

Դիտողականության սկզբունք: Դիտողական ուսուցումը կառուցվում է ոչ թե վերացական գաղափարների վրա, այլ սովորողների կողմից անմիջապես ընկալվող պատկերների վրա: Այդ պատկերները կարող են լինել իրական առարկաներ, ուսումնական ֆոտոնկարներ, գրաֆիկներ, գծագրեր, աղյուսակներ, սխեմաներ, քարտեզներ, մակետներ և այլն: Դիտողական միջոցները պետք է բավարար են մի քանի պայմանների՝ ցույց տան առարկան, նրա կարևոր մասերը, հասկությունները, կառուցվածքը:

Սիստեմատիկության և հաջորդականության սկզբունք: Այս սկզբունքը կիրառվում է ուսուցման ողջ ընթացքում: Պետք է ուսուցանվող նյութը շարադրել սիստեմավորված, նորն ուսումնասիրելիս հենվել նախորդ նյութի վրա, առանձնացնել գլխավորը, հաջորդաբար գնալ պարզից դեպի բարդը, հեշտից՝ դժվարին, գիտելիքներից՝ հմտությունների և կարողությունների:

Մատչելիության սկզբունք: Ուսուցանվող նյութը պետք է լինի մատչելի բոլոր սովորողների համար, անհրաժեշտ է հաշվի առնել յուրաքանչյուր սովորողի անհատական ընդունակություններն ու կարողությունները:

Կայունության սկզբունք: Գիտելիքներն այբան կայուն են, որքան գիտակցորեն է աշխատել ուսուցանվողը, որքան հարուստ են եղել մատուցվող նյութին վերաբերող դիտողական միջոցները: Սովորողների գործնական հմտություններն ու կարողությունները ձեռք են բերվում միայն կայուն գիտելիքներով:

Ակտիվության և ինքնուրույնության սկզբունք: Այս սկզբունքը նպատակ ունի զարգացնել սովորողների ինքնուրույն մտածողությունը, բարձրացնել ակտիվությունը, տարբեր պարագաներում հանդես բերել նախաձեռնություն, համարձակորն պատասխանատվություն վերցնել իր վրա:

Գիտականության սկզբունք: Այս սկզբունքը պահանջում է սովորողների կրթական և ժամանակակից գիտական մակարդակի համապատասխանություն:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Վարդումյան, Լ.Հարությունյան, Ն.Զաղիյան, Գ.Վարելլա; <<Ժամանակակից մանկավարժական մոտեցումներ, տեսություններ, մեթոդների գնահատում>>, Երևան, 2003
2. J.Dewey <<The relation of theory to practice in education>>, 1974
3. A.Bullock, P.Hawk; <<Developing a Teaching Portfolio>>, Ohio, 2001